

Yıl/Year: 6, Sayı/Issue: 14, Nisan/April 2025, s. 141-161

Yayın Geliř Tarihi / Article Arrival Date

Yayınlanma Tarihi / The Publication Date

Yayın Geliř Tarihi: 15-10-2024

Yayınlanma Tarihi: 31-04-2025

ISSN: 2757-6000

MÜZİK EĞİTİMİNİN ÖĞRENME SÜREÇLERİNE ETKİLERİNİN KURAMSAL BİR DEĞERLENDİRMESİ

Dr. Öğr. Üyesi Sinem Miraç ÖZTÜRK

Bayburt Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Müzik Bölümü,
sinemozturk@bayburt.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2354-6551

ÖZET

Bu çalışma, okul öncesi ve ilköğretim düzeyindeki müzik eğitiminin öğrenme süreçlerine olan etkilerini kuramsal bir perspektiften değerlendirmektedir. Araştırma kapsamında, müzik eğitiminin bilişsel, sosyal-duygusal ve psikomotor gelişim üzerindeki katkıları; davranışçı, bilişsel ve yapılandırmacı öğrenme kuramları temelinde ele alınmıştır. Gardner'ın Çoklu Zekâ Kuramı, Piaget'nin Bilişsel Gelişim Kuramı, Vygotsky'nin Sosyokültürel Öğrenme Kuramı ve Bloom'un Duyuşsal Alan Taksonomisi doğrultusunda yapılan değerlendirmeler, müzik eğitiminin çocukların çok boyutlu gelişimini desteklediğini ortaya koymaktadır. Çalışma, müzik eğitiminin öğrenme süreçlerine katkılarını kuramsal bir çerçevede inceleyerek, eğitim politikaları ve uygulamaları için öneriler sunmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Müzik Eğitimi, Öğrenme Kuramları, Bilişsel Gelişim, Sosyal-Duygusal Gelişim

A THEORETICAL EVALUATION OF THE EFFECTS OF MUSIC EDUCATION ON LEARNING PROCESSES

ABSTRACT

This study theoretically evaluates the effects of music education on learning processes at preschool and primary education levels. Within the scope of the research, the contributions of music education to cognitive, socio-emotional, and psychomotor development are discussed based on behavioral, cognitive, and constructivist learning theories. Evaluations made in line with Gardner's Theory of Multiple Intelligences, Piaget's Theory of Cognitive Development, Vygotsky's Sociocultural

Learning Theory, and Bloom's Affective Domain Taxonomy reveal that music education supports the multidimensional development of children. This study examines the contributions of music education to learning processes within a theoretical framework and offers recommendations for educational policies and practices.

Keywords: Music Education, Learning Theories, Cognitive Development, Socio-Emotional Development

GİRİŞ

Müzik eğitimi; bireylerin bilişsel, sosyal-duygusal ve psikomotor gelişim süreçlerine katkılar sağlayarak öğrenme deneyimlerini zenginleştiren çok boyutlu bir disiplindir. Eğitim sürecinin kalitesi ve verimliliği açısından büyük önem taşıyan müzik eğitiminin, öğrenme süreçlerine olan katkılarının kuramsal temellerinin ortaya konulması, akademik literatürde ve uygulamalı eğitim süreçlerinde önemli bir yer tutmaktadır (Hallam, 2010; Winner et al., 2013).

Uluslararası literatürde yapılan çalışmalar, müzik eğitiminin çocukların ve gençlerin entelektüel, sosyal ve kişisel gelişimine olan etkilerini ele alırken aynı zamanda bilişsel gelişim ve duyuşsal düzenleme gibi alanlarda da önemli katkılar sağladığını göstermektedir. Örneğin, Hallam (2010), müzik eğitiminin çocukların ve gençlerin entelektüel, sosyal ve kişisel gelişiminde kritik bir rol oynadığını vurgulamaktadır. Hanna-Pladdy & Mackay (2011) ise müziksel etkinliklerin bilişsel yaşlanma üzerindeki olumlu etkilerini ortaya koyarken, Winner et al. (2013) sanat eğitiminin genel etkilerini tartışmaktadır. Kirschner ve Tomasello (2009) müzik etkinliklerinin 4 yaşındaki çocuklarda prososyal davranışları desteklediğini; Saarikallio (2011) ise müzik kullanımının duyuşsal öz-düzenleme üzerindeki rolünü derinlemesine incelemiştir. Müzik eğitiminin öğrenme süreçlerine katkıları, beynin bilişsel işlevlerini destekleyerek akademik performans üzerinde anlamlı etkiler yaratmaktadır. Moreno et al. (2011) tarafından yapılan çalışma, müzik eğitiminin işitsel ve sözel bellek performansını artırdığını ve dil öğrenme süreçlerine olumlu yönde etki ettiğini göstermiştir. Ayrıca, müzik eğitiminin sosyal etkileşimi ve grup bilincini güçlendirdiğini gösteren uluslararası çalışmalar da bulunmaktadır (Welch et al., 2014).

Son yıllarda benimsenen bütüncül yaklaşımlar doğrultusunda, öğrenmenin yalnızca akademik başarıyla değil; sosyal-duygusal ve fiziksel gelişim süreçleriyle birlikte ele alınması gerektiği belirtilmektedir (Winner et al., 2013). Bu bağlamda müzik eğitimi, yalnızca sanatsal faaliyet olarak değil, öğrencilerin genel gelişimlerini destekleyen disiplinlerarası bir araç olarak öne çıkmaktadır. Günümüzde müzik eğitiminin öğrenme süreçleri üzerindeki etkileri giderek artan sayıda çalışmayla desteklenmektedir. Güncel meta-analiz çalışmaları, müzik eğitiminin bilişsel süreçler üzerindeki etkilerini güçlü bulgularla desteklemektedir (Miren Pérez-Eizaguirre, Vergara-Moragues & Privado, 2023). Ayrıca, Jaschke, Honing ve Scherder (2018), uzun süreli müzik eğitiminin

yürütücü işlevlerde gelişimi desteklediğini ve özellikle okul öncesi ile ilköğretim düzeyinde dikkat ve planlama becerilerinde anlamlı gelişmeler sağladığını vurgulamıştır. Stekić (2024) ise aktif ve pasif müzik katılımının, bilişsel gelişim üzerindeki farklı ve tamamlayıcı etkilerini sistematik bir şekilde ortaya koymuştur.

Bu çalışmanın temel amacı, okul öncesi ve ilköğretim düzeyindeki müzik eğitiminin öğrenme süreçlerine olan etkilerini teorik bir perspektiften değerlendirmektir. Davranışçı, bilişsel ve yapılandırmacı kuramlar ışığında müzik eğitiminin bilişsel, sosyal-duygusal ve psikomotor öğrenme süreçlerine etkileri ele alınarak, mevcut literatür çerçevesinde yorumlanacaktır. Böylece müzik eğitiminin öğrenme süreçlerine yönelik taşıdığı potansiyel kuramsal temelleriyle ortaya konularak, eğitim politikaları ve uygulamaları açısından öneriler sunulacaktır.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmanın temel amacı, müzik eğitiminin okul öncesi ve ilköğretim düzeyinde bireylerin öğrenme süreçlerine olan etkilerini, farklı öğrenme kuramları çerçevesinde kuramsal bir değerlendirmeye tabi tutmaktır. Araştırma, müzik eğitiminin bilişsel, sosyal-duygusal ve psikomotor gelişim üzerindeki katkılarını incelemeyi ve bu katkılarını Piaget'nin bilişsel gelişim kuramı, Vygotsky'nin sosyokültürel öğrenme kuramı, Bloom'un öğrenme alanları taksonomisi ve Gardner'ın çoklu zekâ kuramı gibi kuramsal yaklaşımlar ışığında açıklamayı amaçlamaktadır.

Müzik eğitimi, geleneksel olarak estetik ve sanatsal bir faaliyet olarak değerlendirilmekle birlikte, yapılan araştırmalar, müzik eğitiminin bilişsel, sosyal-duygusal ve psikomotor gelişim süreçlerine önemli katkılar sunduğunu ortaya koymaktadır (Hallam, 2010). Bu katkılar eğitim bilimleri literatüründe kapsamlı biçimde incelenmiş olsa da müzik eğitiminin öğrenme süreçlerine olan etkilerinin farklı öğrenme kuramları çerçevesinde karşılaştırmalı ve bütüncül bir şekilde değerlendirilmesine yönelik çalışmalar sınırlıdır. Bu nedenle, çalışmanın eğitim uygulamalarına ve teorik literatüre kuramsal bir katkı sunması beklenmektedir.

Bu temel amaç doğrultusunda çalışmada aşağıdaki alt amaçlara ulaşılması hedeflenmiştir:

- 1.Müzik eğitiminin okul öncesi ve ilköğretim düzeyindeki bireylerin bilişsel gelişim süreçlerine olan etkilerini kuramsal yaklaşımlar doğrultusunda açıklamak.
- 2.Müzik eğitiminin sosyal-duygusal gelişim üzerindeki katkılarını, yapılandırmacı öğrenme kuramları çerçevesinde tartışmak.
- 3.Müzik eğitiminin psikomotor becerilere etkisini, davranışçı öğrenme kuramı ve uygulamalarıyla ilişkilendirmek.

4.Piaget, Vygotsky, Bloom ve Gardner gibi öğrenme kuramları doğrultusunda müzik eğitiminin öğrenme süreçlerine olan etkilerini kuramsal olarak karşılaştırmalı biçimde değerlendirmek.

5.Müzik eğitiminin estetik algı ve sanatsal duyarlılık gelişimindeki rolünü kuramsal düzeyde incelemek.

YÖNTEM

Bu araştırma, kuramsal araştırma (teorik çalışma) niteliğindedir. Çalışmada, amaçlı literatür taraması yoluyla elde edilen bilgiler, kuramsal değerlendirme ve analitik yorumlama yöntemiyle incelenmiştir. Araştırmanın temel amacı, okul öncesi ve ilköğretim düzeyinde müzik eğitiminin öğrenme süreçlerine etkilerini, mevcut kuramsal yaklaşımlar ve alan yazınındaki literatür ışığında açıklamaktır. Araştırmada, analitik ve eleştirel değerlendirme yaklaşımı benimsenmiş; davranışçı, bilişsel ve yapılandırmacı öğrenme kuramları temel alınarak, müzik eğitiminin bilişsel, sosyal-duygusal ve psikomotor öğrenme süreçlerine etkileri kuramsal düzeyde tartışılmıştır. Çalışma kapsamında, müzik eğitiminin öğrenme süreçlerine ilişkin ulusal ve uluslararası literatür taraması gerçekleştirilmiştir. İnceleme kapsamına alınan çalışmalar, konuyla doğrudan ilişkili olmaları ve alan yazınına teorik katkı sağlamaları temelinde seçilmiştir. Seçilen kaynaklar, literatürün kapsamlılığından ziyade araştırma amacına ve okul öncesi-ilköğretim düzeyine odaklı analiz sağlamak üzere, amaçlı olarak belirlenmiştir. Literatür taraması, sistematik bir protokol doğrultusunda yürütülmemiş; bunun yerine araştırmanın amacına uygun, nitelikli kaynakların amaçlı olarak belirlenmesi esas alınmıştır. Elde edilen bilgiler, araştırmanın kuramsal çerçevesi doğrultusunda ele alınarak değerlendirilmiştir. İncelenen çalışmalar, davranışçı, bilişsel ve yapılandırmacı kuramlar ekseninde eleştirel bir yaklaşımla yorumlanmış ve teorik düzeyde tartışılmıştır. Araştırmada sistematik bir analiz süreci yürütülmemiş; bunun yerine literatürden elde edilen bulgular, çalışmanın amacı doğrultusunda bütüncül bir değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

Araştırma sürecinde aşağıda belirtilen sınırlılıklar dikkate alınmıştır:

- Bu çalışma, kuramsal araştırma niteliğinde olup, literatür taraması yoluyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmada, uygulamalı veri toplama yöntemleri, deneysel araştırmalar veya saha çalışmaları yapılmamış; bulgular, mevcut literatürün kuramsal analizi ve yorumlanması yoluyla elde edilmiştir.
- Araştırmada, 2010-2024 yılları arasında yayımlanan güncel ulusal ve uluslararası çalışmalar öncelikli olarak incelenmiştir.
- Çalışmanın kapsamı, yalnızca okul öncesi ve ilköğretim düzeyindeki bireylerle sınırlıdır. Ortaöğretim, lise ve yetişkin eğitimi düzeyleri araştırma kapsamına

alınmamıştır. Ayrıca, yalnızca müzik eğitiminin öğrenme süreçlerine etkileri ele alınmış; diğer sanat dalları veya disiplinler arası çalışmalara yer verilmemiştir.

- Araştırmada, Gardner'ın Çoklu Zekâ Kuramı, Bloom'un Duyuşsal Alan Taksonomisi, Piaget'nin Bilişsel Gelişim Kuramı, Vygotsky'nin Sosyokültürel Öğrenme Kuramı ile Davranışçı, Bilişsel ve Yapılandırmacı öğrenme kuramları temel alınmıştır. Diğer öğrenme yaklaşımları ve alternatif kuramlar inceleme kapsamına dahil edilmemiştir.
- Çalışmada, yalnızca Türkçe ve İngilizce kaynaklar kullanılmış; diğer dillerde yayımlanan çalışmalar analiz kapsamına alınmamıştır.
- Literatür taraması ağırlıklı olarak Google Scholar veri tabanı üzerinden yürütülmüş; ayrıca YÖK Ulusal Tez Merkezi'nde yayımlanan bazı lisansüstü tezler ve açık erişimli kaynaklara ulaşılmıştır. Ancak, ERIC, Scopus, Web of Science gibi kapsamlı akademik veri tabanlarında sistematik bir tarama yapılmamıştır. Bu durum, kaynak çeşitliliğini ve araştırma kapsamını sınırlamış olabilir.

KURAMSAL ÇERÇEVE

Kuramsal Yaklaşımlar ve Öğrenme Süreçlerine Etkileri

Müzik eğitimi, bireylerin bilişsel, duyuşsal, sosyal ve psikomotor gelişim süreçlerini destekleyen temel disiplinlerden biridir. Özellikle okul öncesi ve ilköğretim dönemlerinde verilen müzik eğitimi, çocukların çok yönlü gelişimlerini desteklerken, farklı öğrenme kuramlarıyla da doğrudan ilişkilidir. Bu bölümde, müzik eğitiminin öğrenme süreçlerine olan etkileri, Gardner'ın Çoklu Zekâ Kuramı, Bloom'un Duyuşsal Alan Taksonomisi, Piaget'nin Bilişsel Gelişim Kuramı, Vygotsky'nin Sosyokültürel Öğrenme Kuramı ile Davranışçı, Bilişsel ve Yapılandırmacı Öğrenme Kuramları çerçevesinde, özellikle okul öncesi ve ilköğretim öğrencilerine yönelik olarak ele alınmaktadır.

Howard Gardner'ın Çoklu Zekâ Kuramı, geleneksel zekâ anlayışını sorgulamakta ve zekânın tek boyutlu değil, çoklu yapıda olduğunu savunmaktadır. Gardner'a göre müziksel zekâ, bireyin ritmik organizasyon, tonal farkındalık ve müzikal algılama becerilerini kapsamaktadır (Sternberg, 2020). Okul öncesi ve ilköğretim düzeyinde müzik eğitimi, çocukların dikkat, bellek, analitik düşünme ve problem çözme becerileriyle doğrudan ilişkili olan bilişsel kapasitelerini geliştirmektedir (Swaminathan & Schellenberg, 2018; Schellenberg, 2006).

Müllensiefen et al. (2014), müzik zekâsının diğer bilişsel yeteneklerle, özellikle problem çözme ve analitik düşünme becerileriyle anlamlı düzeyde ilişkili olduğunu göstermiştir. Gardner'ın yaklaşımı, müzik eğitiminin çoklu zekâ kuramı çerçevesinde,

okul öncesi ve ilköğretim çağındaki bireylerin bilişsel ve duyuşsal gelişimini desteklediğini ortaya koymaktadır (Allix, 2000). Bu bilişsel ve duyuşsal yaklaşımların ardından, öğrenme süreçlerinde duygusal ve estetik boyutlara daha yakından bakan kuramlar da müzik eğitiminde önemli bir yere sahiptir.

Bloom'un Duyuşsal Alan Taksonomisi (Casey, 2024), öğrenme sürecinin duygusal ve estetik yönlerine odaklanır. Bu taksonomi, alma, tepkide bulunma, değer verme, örgütleme ve kişilik haline getirme aşamalarından oluşur. Özellikle okul öncesi ve ilköğretim öğrencilerinin müzik eğitimi süreçlerinde, bu aşamalar dinleme, müzik yapma, yaratma ve performans süreçlerinde öğrencilerin duygusal tepkilerini geliştirir ve estetik duyarlılıklarını artırır (Li, 2022; Toulson & Hepworth-Sawyer, 2018). Hanna-Pladdy & Mackay (2011), Bloom'un güncellenmiş taksonomisinin müzik eğitimi bağlamında öğrencilere analiz, sentez ve değerlendirme becerileri kazandırmada etkili olduğunu belirtmiştir. Bu çerçevede müzik eğitimi, okul öncesi ve ilköğretim düzeyindeki öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal alanlarda gelişimlerine katkıda bulunur.

Bireyin duyuşsal gelişimi kadar, bilişsel gelişim aşamalarının yapılandırılması da öğrenmenin temel bileşenlerinden biridir. Bu noktada, Jean Piaget'nin Bilişsel Gelişim Kuramı devreye girmektedir. Jean Piaget'nin Bilişsel Gelişim Kuramı, öğrenmenin bireyin bilişsel gelişim aşamalarına uygun olarak gerçekleştiğini savunur (Pakpahan & Saragih, 2022; Babakr, Mohamedamin & Kakamad, 2019). Piaget'nin kuramına göre, müzik eğitimi bireyin gelişim dönemlerine uygun yöntemlerle sunulduğunda, öğrenme daha etkili olmaktadır:

Duyusal-Motor Dönem (0-2 yaş): Çocuklar müziksel seslere tepki verir, ritmik hareketlerde bulunur (Ghazi et al., 2014).

İşlem Öncesi Dönem (2-7 yaş): Çocuklar ritmik yapıları taklit ederek öğrenir ve basit melodileri tanıyabilir (Rabindran & Madanagopal, 2020).

Somut İşlemler Dönemi (7-11 yaş): Daha kompleks ritmik ve melodik yapıların kavranması sağlanır, nota ve müzik teorisi öğretilir (Ghazi et al., 2014).

Soyut İşlemler Dönemi (11 yaş ve üzeri): Tonal ilişkilerin analiz edilmesi ve yaratıcı müzik üretimi başlar (Rabindran & Madanagopal, 2020).

Schellenberg & Weiss (2013), müzik eğitiminin çocukların bilişsel gelişimindeki soyut ve analitik düşünme yetilerini desteklediğini ortaya koymuştur. Carroll (2018) ise çocukların kendi geliştirdikleri müzik notasyonlarıyla kavramsal anlayışlarını genişlettiklerini vurgulamıştır. Bireysel bilişsel gelişim süreçlerinin ardından, öğrenmenin sosyal boyutuna odaklanan yaklaşımlar da eğitim sürecinde önemli yer tutmaktadır. Lev Vygotsky'nin Sosyokültürel Öğrenme Kuramı, bu bağlamda değerlendirilmelidir.

Lev Vygotsky'nin Sosyokültürel Öğrenme Kuramı, bireyin öğrenmesinin sosyal etkileşimlerle şekillendiğini ve Yakınsal Gelişim Alanı (ZPD) içinde desteklenmesi gerektiğini vurgular (Eun, 2010; Glassman, 2001). Müzik eğitimi bu yaklaşımı destekler: Yakınsal Gelişim Alanı (ZPD): Öğrencilerin müzikal becerileri, rehberlik veya daha deneyimli müzisyenlerin yardımıyla geliştirilebilir (McPherson et al., 2019). Grup çalışmaları ve orkestra etkinlikleri, öğrencilerin sosyal ve duyuşsal gelişimine katkı sağlar (Kupana, 2015). Barrett ve Bond (2015), müzik eğitiminde sosyal etkileşimin çocukların kültürel kimliklerinin oluşumunda kritik rol oynadığını vurgulamıştır. Le & Nguyen (2024), yapılandırmacı temelli enstrüman eğitiminin, öğrencilerin kendi öğrenme yollarını keşfetmelerine ve psikomotor becerilerini geliştirmelerine olanak sağladığını belirtmiştir.

Bilişsel ve sosyal öğrenme yaklaşımlarının ötesinde, müzik eğitiminin öğretim sürecinde farklı pedagojik kuramların etkileri de belirgindir. Bu kuramlar, davranışçı, bilişsel ve yapılandırmacı yaklaşımlarla müzik eğitimi uygulamalarını şekillendirir. Davranışçı öğrenme kuramı, öğrenmenin pekiştirme ve ödüllendirme yoluyla kalıcı hâle geldiğini savunur (Ulya, 2023; Ulum & Fauzi, 2023). Müzik eğitiminde, özellikle okul öncesi ve ilköğretim düzeyindeki öğrencilerin temel becerilerinin kazandırılmasında bu yaklaşım yaygın olarak kullanılır. Suzuki yöntemi, davranışçı yaklaşımın başarılı bir örneği olup model alma, tekrar ve olumlu pekiştirme stratejilerini temel alır (Liu et al., 2024). Bilişsel öğrenme kuramı, öğrenmenin aktif bir zihinsel süreç olduğunu ve bireyin gelişim düzeyine uygun öğrenme ortamlarının sağlanması gerektiğini vurgular (Aprilia, 2024). Özellikle okul öncesi ve ilköğretim düzeyinde, bilişsel öğrenme kuramına uygun yapılandırılmış öğretim stratejileri kullanılarak, çocukların kavramsal anlamlandırma ve problem çözme becerilerinin gelişimi sağlanır (Miksza & Johnson, 2012). Bruner'in keşfetmeye dayalı öğrenme anlayışı, müzik eğitiminde öğrencilerin yeni melodiler ve ritim kalıplarını keşfetmelerine olanak sağlar (Yao, 2024). Hanna-Pladdy & Mackay (2011), Bloom'un yenilenmiş taksonomisinin müzik eğitime entegre edilmesiyle öğrencilerin analiz, sentez ve değerlendirme becerilerinin geliştirilmesini önermektedir.

Yapılandırmacı öğrenme kuramı, öğrencilerin bilgiyi aktif olarak inşa ettiği ve sosyal etkileşimlerle zenginleşen öğrenme ortamlarını desteklediği anlayışına dayanır (Glassman, 2001). Özellikle okul öncesi ve ilköğretim müzik eğitiminde, yapılandırmacı yaklaşımla grup temelli öğrenme ortamları ve işbirlikçi etkinlikler yoluyla öğrencilerin öğrenme süreçlerine etkin katılımı sağlanır. Barrett ve Bond (2015), yapılandırmacı müzik eğitiminin çocukların kültürel farkındalıklarını geliştirdiğini belirtmişlerdir. Hargreaves & North (2023), müzik eğitimi sürecinde yapılandırmacı pedagojik yöntemlerle kültürel aktarımın daha etkili olduğunu ifade etmektedir. Müzik eğitimi ile öğrenme kuramları arasındaki ilişki, okul öncesi ve ilköğretim düzeyindeki çocukların bilişsel, duyuşsal ve psikomotor gelişimlerini destekleyen bütüncül bir anlayışı gerektirir. Gardner, Bloom, Piaget, Vygotsky ve davranışçı, bilişsel, yapılandırmacı yaklaşımlar

doğrultusunda yapılandırılan müzik eğitimi programları, bu yaş grubundaki çocukların çok boyutlu gelişim süreçlerine önemli katkılar sunmaktadır.

Müzik Eğitiminin Öğrenme Süreçlerine Etkileri

Bilişsel öğrenme süreçlerine etkileri

Müzik eğitimi, çocukların bilişsel öğrenme süreçlerine kapsamlı ve çok yönlü katkılar sunmaktadır. Özellikle okul öncesi ve ilköğretim düzeyindeki bireylerde, müzik eğitimi dikkat, bellek, problem çözme, analitik düşünme ve yaratıcı düşünme gibi temel bilişsel becerileri geliştiren önemli bir araç olarak öne çıkmaktadır (Hallam, 2010; Schellenberg, 2006). Yapılan çalışmalar, müzik eğitiminin, çocukların zihinsel gelişim dönemlerine uygun olarak yapılandırıldığında, öğrenme süreçlerini derinleştirdiğini ve akademik başarıyı olumlu yönde etkilediğini ortaya koymaktadır (Winner et al., 2013).

Piaget'nin bilişsel gelişim kuramına göre, çocuklar gelişim evrelerine bağlı olarak farklı bilişsel yeterlilikler gösterirler. Müzik eğitimi, özellikle somut işlemler dönemindeki çocuklar için kavramsal anlamlandırmayı destekleyen somut materyaller ve etkinlikler sunar (Pakpahan & Saragih, 2022; Ghazi et al., 2014). Bu dönemde, çocuklar ritim kalıpları, melodiler ve nota sistemleri gibi müziksel kavramları daha iyi anlamlandırmakta ve öğrenme süreçlerinde daha aktif rol almaktadırlar. Örneğin, nota öğretiminde kullanılan Orff enstrümanları ve ritim kartları, çocukların soyut kavramları somutlaştırmalarına yardımcı olur (Carroll, 2018). Daha ileri düzeyde, soyut işlemler dönemindeki öğrenciler ise müziksel kompozisyon, doğaçlama ve analitik müzik değerlendirme gibi etkinliklerde üst düzey bilişsel becerilerini geliştirebilirler (Rabindran & Madanagopal, 2020).

Bruner'in keşfetmeye dayalı öğrenme anlayışı, müzik eğitimi sürecinde öğrencilere aktif rol tanır. Çocuklar, çeşitli müziksel deneyimlerle yeni ritimler ve melodiler keşfeder, farklı enstrümanları dener ve kendi müziksel ifadelerini oluştururlar (Rose, Bartoli & Heaton, 2019). Bu süreçte öğrenciler, problem çözme ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirirken, bilişsel esneklik ve yaratıcılık gibi özelliklerini de güçlendirme fırsatı bulurlar. Hanna-Pladdy & Mackay (2011), Bloom'un yenilenmiş taksonomisi kapsamında müzik eğitiminde analiz, sentez ve değerlendirme basamaklarına yönelik geliştirilen etkinliklerin, öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerini artırdığını ifade etmektedir.

Gardner'ın Çoklu Zekâ Kuramı, müziksel zekâyı bağımsız ve diğer bilişsel yeteneklerle etkileşim halinde bir yapı olarak tanımlar (Sternberg, 2020). Müzik eğitimi, bireyin dikkat, bellek ve analitik düşünme süreçlerini güçlendirdiği gibi, sözel ve matematiksel beceriler üzerinde de olumlu etkiler yaratır (Swaminathan & Schellenberg, 2018; Schellenberg, 2006). Özellikle ritim çalışmaları, sayısal örüntülerin kavranmasını kolaylaştırmakta, şarkı sözlerinin ezberlenmesi ve yorumlanması ise dil gelişimini

desteklemektedir. Müllensiefen et al. (2014), müzik zekâsının problem çözme becerileriyle anlamlı düzeyde ilişkili olduğunu ve bu ilişkinin çocukların genel bilişsel gelişimine katkı sağladığını ortaya koymuştur. Gardner'ın yaklaşımı, müzik eğitiminin çoklu zekâ kuramı çerçevesinde bireylerin bilişsel ve duyuşsal gelişimini desteklediğini ortaya koymaktadır. Bu bulgular, Miren Pérez-Eizaguirre et al. (2023) ve Jaschke et al. (2018) tarafından yürütülen çalışmalarla desteklenmektedir. Ayrıca Stekić (2024), aktif müzik yapma ve pasif dinleme süreçlerinin, çocukların dikkat, problem çözme ve yürütücü işlevlerinde gelişim sağladığını ortaya koymuştur.

Türkiye’de yapılan çalışmalarda da okul öncesi ve ilköğretim düzeyinde yürütülen Orff ve Kodály temelli müzik eğitim programlarının, çocukların ritim ve melodi algısını geliştirdiği ve dikkat sürelerini artırdığı belirtilmiştir (Soykunt ve arkadaşları, 2023; Kayılı ve Kuşcu, 2020). Bu programlar aynı zamanda çocukların işitsel bellek kapasitesini ve hızlı bilgi işleme yetilerini desteklemekte, böylece akademik başarılarına da dolaylı olarak katkıda bulunmaktadır. Uluslararası ölçekte ise, Suzuki yönteminin davranışçı temelli yaklaşımı, bilişsel becerilerin geliştirilmesinde etkili olduğu kadar, tekrarlayan alıştırma ile işitsel dikkat ve hafızayı güçlendiren bir yapı sunmaktadır (Liu et al., 2024). Müzik eğitimi, okul öncesi ve ilköğretim çağındaki çocukların bilişsel gelişim süreçlerini destekleyen güçlü bir eğitim aracı olarak kabul edilmektedir. Kuramsal yaklaşımlar ışığında yapılandırılan müzik eğitimi uygulamaları, çocukların dikkat, hafıza, problem çözme, yaratıcılık ve analitik düşünme gibi temel bilişsel becerilerini geliştirmekte ve onların öğrenme kapasitelerini artırmaktadır. Müzik eğitiminin bilişsel gelişim üzerindeki etkileri, yalnızca akademik performansla sınırlı kalmayıp, çocukların genel yaşam becerileri ve öğrenmeye yönelik motivasyonlarını da olumlu yönde şekillendirmektedir.

Sosyal-duygusal öğrenme süreçlerine etkileri

Müzik eğitimi, okul öncesi ve ilköğretim düzeyindeki bireylerin sosyal ve duygusal gelişimini destekleyen güçlü bir eğitim aracıdır. Çocukların grup içi etkileşimlerini, empati geliştirme becerilerini ve duygusal ifadelerini yapılandırmalarına katkı sunan müzik etkinlikleri; sosyal-duygusal öğrenme süreçlerinin temel bileşenlerini oluşturmaktadır (Hallam, 2010; Rabinowitch, Cross & Burnard, 2012). Özellikle grup müziği etkinlikleri ve koro çalışmaları, çocukların iş birliği, paylaşım ve sorumluluk alma gibi sosyal becerilerini geliştirmekte, duygusal zekâlarının güçlenmesine yardımcı olmaktadır (Rickard et al., 2012).

Vygotsky’nin Sosyokültürel Öğrenme Kuramı, öğrenmenin sosyal etkileşim yoluyla gerçekleştiğini ve kültürel araçların bu süreçte merkezi rol oynadığını savunur (Eun, 2010). Müzik eğitimi de tam bu noktada, grup çalışmaları ve iş birlikçi öğrenme ortamları yaratarak, öğrencilerin yakınsal gelişim alanlarını (ZPD) desteklemektedir. Koro etkinlikleri, orkestra çalışmaları ve grup doğaçlamaları gibi uygulamalar,

çocukların birbirlerinden öğrenmelerini teşvik ederek hem bireysel hem de toplu öğrenme deneyimlerini güçlendirmektedir (Barrett & Bond, 2015; Kupana, 2015).

Bloom'un Duyuşsal Alan Taksonomisi çerçevesinde, müzik eğitimi; bireylerin alma, tepkide bulunma, değer verme, örgütlenme ve kişilik haline getirme basamaklarında gelişimini sağlar (Casey, 2024). Özellikle müzikle aktif katılım gerektiren uygulamalar, çocukların duygusal farkındalıklarını artırmakta; estetik değerleri içselleştirmelerine ve sanatsal duyarlılıklar kazanmalarına olanak tanımaktadır (Li, 2022; Toulson & Hepworth-Sawyer, 2018). Örneğin, okul öncesi eğitimde uygulanan ritim ve dans etkinlikleri, çocukların kendilerini ifade etme becerilerini geliştirirken, aynı zamanda grup dinamikleri içinde sorumluluk alma ve empati kurma yetilerini de artırmaktadır (Rajan & Aker, 2020; Çetin ve Çevikbaş, 2020).

Gardner'ın Çoklu Zekâ Kuramı'nda müziksel zekâ, kişilerarası ve içsel zekâ ile yakın ilişkilidir (Sternberg, 2020). Müzik eğitimi, çocukların başkalarının duygularını anlama, iş birliği yapma ve grup çalışmasına katılma becerilerini geliştirmekte, aynı zamanda kendi duygusal deneyimlerini daha iyi anlamalarına olanak sağlamaktadır. Müllensiefen et al., (2014), müzik eğitiminin empati kurma ve sosyal etkileşim becerilerini artırıcı etkisini ortaya koymuştur.

Uluslararası çalışmalarda Rabinowitch, Cross ve Burnard (2012), uzun süreli grup müzik eğitiminin çocuklarda empati düzeyini artırdığını ve prososyal davranışları teşvik ettiğini belirtmiştir. Benzer şekilde Rickard et al. (2012), okul temelli müzik eğitim programlarının çocukların sosyal becerilerini ve grup dinamiklerini olumlu yönde etkilediğini ortaya koymuştur. Saarikallio (2011) ise müziğin bireyin duygusal öz-düzenleme becerilerine katkı sunduğunu ve duygularını daha etkin biçimde ifade etmesini sağladığını vurgulamıştır.

Türkiye'de yürütülen çalışmalarda, Orff ve Kodály temelli müzik eğitimlerinin çocukların sosyal etkileşim ve paylaşım becerilerini geliştirdiği gözlemlenmiştir (Öziskender ve Güdek, 2013; Eren ve Gül, 2017). Bu programlar, çocukların grup içinde ritim çalışmaları ve yaratıcı hareket etkinlikleri yoluyla iş birliği yapmalarını teşvik etmekte; aynı zamanda sorumluluk alma ve grup uyumuna katkı sağlama becerilerini artırmaktadır.

Davranışçı öğrenme kuramı doğrultusunda, pekiştirme ve ödüllendirme stratejileri de müzik eğitimi sürecinde sosyal-duygusal becerilerin gelişiminde önemli rol oynamaktadır (Ulya, 2023; Ulu & Fauzi, 2023). Grup içinde başarı gösteren öğrencilere sağlanan olumlu geribildirimler, sosyal kabulü artırmakta ve öğrencilerin grup içerisinde aktif rol almalarını teşvik etmektedir. Suzuki yöntemi gibi davranışçı temelli yaklaşımlar, öğrencilerin grup çalışmaları sırasında performanslarının geliştirilmesini ve sosyal bağlılıklarının güçlenmesini sağlamaktadır (Liu et al., 2024). Bu doğrultuda, müzik eğitimi duyuşsal ve sosyal gelişim süreçlerini destekleyen bütüncül bir eğitim yaklaşımı

sunmaktadır. Özellikle Blasco-Magraner et al., (2021), müzik eğitiminin 3-12 yaş çocukların duygusal gelişimi ve empati düzeylerini artırdığını sistematik incelemeleriyle ortaya koymuştur. Benzer şekilde, Rauduvaite & Yao (2023), müzik eğitiminde duygusal süreçlerin ve empatik eğilimlerin geliştirilmesinde müziksel etkinliklerin rolünü vurgulamaktadır. Müzik eğitimi; okul öncesi ve ilköğretim düzeyindeki öğrencilerin sosyal-duygusal öğrenme süreçlerine çok yönlü katkılar sunmakta, empati, öz-düzenleme, grup uyumu ve estetik duyarlılık gibi temel yetkinliklerin gelişimini desteklemektedir. Kuramsal yaklaşımlar ve uygulamalı çalışmalar doğrultusunda yapılandırılan müzik eğitim programları, öğrencilerin duygusal ve sosyal becerilerinin geliştirilmesinde etkili, bütüncül bir öğrenme süreci sunmaktadır.

Psikomotor öğrenme süreçlerine etkileri

Müzik eğitimi, okul öncesi ve ilköğretim düzeyindeki çocukların psikomotor gelişim süreçlerine doğrudan katkı sağlayan önemli bir eğitim alanıdır. Özellikle enstrüman çalma, beden perküsyonu ve ritim çalışmaları gibi etkinlikler, çocukların el-göz koordinasyonu, ince motor becerileri ve genel hareket gelişimini desteklemektedir (Hallam, 2010).

Davranışçı öğrenme kuramının pekiştirme ve tekrar esasına dayalı yaklaşımı, psikomotor becerilerin gelişiminde temel bir rol oynamaktadır (Muhja & Wijaya, 2024). Suzuki yöntemi gibi davranışçı temelli yaklaşımlar, küçük adımlarla öğretimi ve düzenli tekrarları vurgulayarak çocukların enstrüman kullanımında motor becerilerini geliştirmelerine olanak tanır (Liu et al., 2024). Bu süreçte çocuklar, sürekli geri bildirim ve pekiştirme yoluyla doğru teknikleri öğrenir ve uygular.

Bilişsel öğrenme kuramı doğrultusunda, çocukların gelişim dönemlerine uygun olarak yapılandırılan müzik etkinlikleri, somut ve soyut motor becerilerin kazanımını desteklemektedir (Zachopoulou et al., 2004; Bolduc, 2020). Piaget'nin somut işlemler döneminde yer alan çocuklar için ritim sayma, beden hareketleriyle ritmik kalıpların öğrenilmesi ve basit enstrüman kullanımı, psikomotor becerilerin kazanımında etkili stratejiler sunar (Ghazi et al., 2014; Carroll, 2018). Bruner'in keşfetmeye dayalı öğrenme anlayışıyla öğrenciler, farklı enstrümanları deneyerek kendi müziksel ifadelerini oluşturur ve motor becerilerini geliştirir (Zachopoulou et al., 2004).

Yapılandırmacı öğrenme kuramı çerçevesinde, psikomotor beceriler grup çalışmaları ve iş birliğine dayalı etkinliklerle pekiştirilmektedir (Glassman, 2001). Koro, orkestra ve grup doğaçlama etkinlikleri, öğrencilerin hem bireysel hem de grup içinde koordinasyon becerilerini geliştirmelerine olanak sağlar (Barrett & Bond, 2015). Vygotsky'nin Yakınsal Gelişim Alanı (ZPD) kavramı doğrultusunda, daha deneyimli öğrenciler veya öğretmen rehberliğinde yürütülen müziksel etkinlikler, çocukların henüz tek başına yapamayacakları karmaşık hareket ve çalgı tekniklerini öğrenmelerine yardımcı olur (McPherson et al., 2019).

Çalışmalar, müzik eğitiminin psikomotor becerilere olan etkisini çeşitli bağlamlarda ortaya koymuştur. James et al. (2020), okul öncesi dönemde yapılan enstrüman eğitiminin, çocukların motor koordinasyonlarında ve hareket hassasiyetlerinde belirgin gelişmeler sağladığını ifade etmiştir. Swaminathan & Schellenberg (2018) ise müzik eğitiminin genel motor gelişim üzerindeki etkilerini destekleyen kanıtlar sunmuştur.

Özellikle Orff yaklaşımı, çocukların doğal beden hareketlerini müzikle ilişkilendirerek hem kaba hem ince motor becerilerini geliştirmektedir. Orff temelli müzik etkinliklerinin çocukların ritmik algılarını güçlendirdiği ve motor gelişimlerine katkıda bulunduğu belirtilmiştir (Kayılı ve Kuşcu, 2020). Ayrıca, psikomotor becerilerin gelişimi yalnızca teknik yeterlilikle sınırlı kalmayıp, öğrencilerin özgüven kazanmalarını ve kendilerini ifade etme becerilerini artırmalarını da sağlar (Hallam, 2010; Rabinowitch, Cross & Burnard, 2012). Ritim çalışmaları, beden perküsyonu ve dans gibi etkinlikler, çocukların beden farkındalığını artırırken, sahne performansları da sosyal etkileşim ve öz-düzenleme becerilerine katkıda bulunmaktadır. Müzik eğitimi; okul öncesi ve ilköğretim düzeyindeki bireylerin psikomotor becerilerini geliştirmenin yanı sıra, bu becerileri sosyal ve duygusal gelişim süreçleriyle bütünleştirerek çocukların çok yönlü gelişimini destekleyen bütüncül bir öğrenme süreci sunmaktadır. Sistemli tekrarlar, bireysel ve grup çalışmaları, deneyime dayalı öğrenme ve yapılandırmacı uygulamalar, müzik eğitiminin psikomotor gelişim üzerindeki etkisini artıran başlıca yöntemler arasında yer almaktadır.

Farklı kuramsal yaklaşımlar ışığında müzik eğitiminin öğrenme süreçlerine etkiler

Müzik eğitimi, farklı kuramsal yaklaşımlar temelinde incelendiğinde, bireylerin öğrenme süreçlerine çok boyutlu katkılar sunduğu görülmektedir. Bu yaklaşımlar; bilişsel, duyuşsal, sosyal ve psikomotor gelişim alanlarını kapsayarak, öğrenme sürecini hem bireysel hem de sosyal düzeyde desteklemektedir. Okul öncesi ve ilköğretim düzeyinde yapılan uygulamalar ve araştırmalar, bu kuramsal yaklaşımların eğitim süreçlerine nasıl yansıdığını ve çocukların gelişimlerini nasıl desteklediğini açıkça ortaya koymaktadır.

Howard Gardner'ın Çoklu Zekâ Kuramı, müziksel zekânın diğer zekâ türleriyle etkileşim içinde olduğunu savunur. Müzik eğitimi, çocukların dilsel, mantıksal-matematiksel ve mekânsal zekâ alanlarında gelişim göstermelerine yardımcı olur (Sternberg, 2020). Orff ve Kodály temelli programlar, çoklu zekâ kuramını pratiğe taşıyarak çocukların ritim ve melodi yoluyla matematiksel örüntüleri anlamalarını, şarkı sözleri ve hikâyelerle dilsel zekâlarını geliştirmelerini sağlar (Kayılı ve Kuşcu, 2020; Eren ve Gül, 2017). Müllensiefen et al. (2014), müzik zekâsının problem çözme becerileri ile anlamlı düzeyde ilişkili olduğunu vurgulamaktadır.

Bloom'un Duyuşsal Alan Taksonomisi, müzik eğitiminin öğrencilerin değerler sistemi, duygusal tepkileri ve sanatsal duyarlılıklarını geliştirdiğini ifade eder (Casey, 2024). Müzik dinleme, icra etme ve yaratıcı müzik yapma süreçleri, Bloom'un duyuşsal öğrenme düzeyleri olan alma, tepkide bulunma, değer verme, örgütleme ve kişilik haline getirme aşamalarında etkili roller üstlenir (Li, 2022; Toulson & Hepworth-Sawyer, 2018). Özellikle okul öncesi dönemde, çocukların müzikle duygusal bağ kurmaları ve estetik duyarlılık kazanmaları, duyuşsal gelişimlerinin temel taşlarından biridir.

Jean Piaget'nin Bilişsel Gelişim Kuramı, müzik eğitiminin çocukların gelişim evrelerine göre yapılandırılması gerektiğini vurgular. Somut işlemler döneminde (7-11 yaş), çocuklar ritim kalıpları, melodi yapıları ve nota okuma gibi somut müziksel becerileri daha kolay öğrenirler (Ghazi et al., 2014). Soyut işlemler döneminde ise, çocuklar analitik düşünme ve yaratıcı müzik üretimi gibi daha karmaşık bilişsel süreçlere yönlendirilir (Rabindran & Madanagopal, 2020). Türkiye'de yapılan uygulamalar, Piaget'nin kuramı doğrultusunda müzik eğitiminin bilişsel gelişime uygun biçimde kademelendirilerek yapılandırıldığını göstermektedir (Modiri, 2010).

Lev Vygotsky'nin Sosyokültürel Öğrenme Kuramı, müzik eğitiminin sosyal öğrenme ortamlarında, grup çalışmaları ve işbirlikçi etkinliklerle yürütülmesi gerektiğini öne sürer (Glassman, 2001). Okul öncesi ve ilköğretim düzeyinde, koro ve orkestra çalışmaları, çocukların sosyal etkileşim ve işbirliği becerilerini geliştirirken, aynı zamanda kültürel kimliklerini oluşturur (Barrett & Bond, 2015). Türkiye'de gerçekleştirilen müzik atölyeleri ve grup etkinlikleri, ZPD ilkeleri doğrultusunda düzenlenmiş, deneyimli öğrenci ve öğretmenlerin rehberliğinde öğrenme ortamları oluşturulmuştur (Kupana, 2015).

Kuramsal yaklaşımlar, müzik eğitiminin öğrenme süreçleri üzerindeki çok boyutlu etkilerini kavramsal temellere oturtmaktadır. Doğanyüğit ve Afacan (2020), müzik öğretim programlarının Bloom'un yenilenen taksonomisine göre incelendiğinde, üst düzey bilişsel ve duyuşsal hedeflere odaklanması gerektiğini vurgulamaktadır. Bolat (2023) ise, öğrenme çıktılarının program hedefleriyle nasıl uyumlu hale getirilebileceği konusunda Bloom temelli bir analiz sunmaktadır. Davranışçı öğrenme kuramı çerçevesinde, pekiştirme ve tekrar yoluyla müziksel davranışların geliştirilmesi hedeflenir. Suzuki yöntemi, davranışçı yaklaşıma dayalı olarak öğrencilere sürekli tekrar ve modelleme yoluyla temel müzik becerilerini kazandırır (Liu et al., 2024). Araştırmalarda, davranışçı stratejilerin okul öncesi ve ilköğretim müzik eğitiminde etkili olduğu ve çocukların öğrenme sürecine aktif katılım sağladığı saptanmıştır. Bilişsel öğrenme kuramı ise öğrencinin zihinsel süreçlerini geliştirmeye odaklanır. Müzik eğitimi, çocukların ritim sayma, nota okuma, müzik teorisini anlama gibi kavramsal becerilerini geliştiren etkinliklerle desteklenir (Miksza & Johnson, 2012). Carroll (2018), çocukların kendi geliştirdikleri notasyon sistemlerinin, bilişsel yapılandırmayı nasıl desteklediğini ortaya koymuştur. Yapılandırmacı öğrenme kuramı, bireyin bilgiyi aktif olarak yapılandırdığı ve sosyal etkileşim içinde öğrenmeyi geliştirdiğini ifade eder. Türkiye'de

yapılandırmacı yaklaşımla düzenlenen müzik eğitim programları, öğrencilere grup beste çalışmaları ve yaratıcı müzik projeleri yoluyla öğrenme fırsatları sunmuştur (Barrett & Bond, 2015). Hargreaves & North (2023), kültürel aktarım süreçlerinin yapılandırmacı yaklaşımla uyumlu olduğunu vurgulamışlardır. Farklı kuramsal yaklaşımlar müzik eğitiminin öğrenme süreçlerine olan etkilerini çok yönlü biçimde açıklamakta ve desteklemektedir. Bu kuramlar, Türkiye’de ve dünyada yürütülen okul öncesi ve ilköğretim müzik eğitimi uygulamalarına kuramsal bir temel oluşturmuş; öğretimin yöntemlerinin gelişimine katkı sağlamıştır. Kuramlar, yalnızca teorik açıklamalar sunmakla kalmamış; aynı zamanda sahaya dönük uygulamalarla öğrenci gelişimine somut katkılar sunan modeller haline gelmiştir.

Müzik eğitiminin estetik algı ve sanatsal duyarlılık gelişimindeki rolü

Müzik eğitimi, bireylerin estetik algılarını geliştiren ve sanatsal duyarlılıklarını artıran temel eğitim alanlarından biridir. Özellikle okul öncesi ve ilköğretim dönemindeki çocuklarda, duysal algıların ve estetik farkındalığın gelişimi kritik önemdedir. Bu yaş gruplarında, müzik eğitimi aracılığıyla sanata yönelik bilinç oluşturmak ve estetik duyuş kazandırmak, öğrenme süreçlerinin ayrılmaz bir parçasıdır (Chen, 2023; Lian, 2020).

Estetik algı, bireyin çevresinden aldığı duysal uyaranları, sanat ve güzellik ölçütleri çerçevesinde değerlendirme ve yorumlama yeteneğidir (Skov & Nadal, 2020). Sanatsal duyarlılık ise, bireyin sanat eserlerine karşı geliştirdiği duygusal ve bilişsel tepkilerin bütüncül bir ifadesidir (Leder, Gerger, Brieber & Schwarz, 2014; Ozbay, Oosterwijk & Stamkou, 2024). Müzik eğitimi, bu iki kavramı geliştiren etkili pedagojik araçlardan biridir.

Jean Piaget’nin bilişsel gelişim evreleri, çocukların estetik deneyimlere duyarlılığının gelişim sürecini açıklar. Özellikle işlem öncesi ve somut işlemler dönemlerinde, çocuklar müzikal öğeleri sembolik olarak anlamlandırır ve estetik deneyimlerini yapılandırır (Rabindran & Madanagopal, 2020). Bu süreçte uygulanan ritim ve melodi etkinlikleri, çocukların hem duygusal hem de estetik farkındalıklarının gelişmesine katkı sağlar (Ghazi et al., 2014). Bloom’un duysal alan taksonomisi, estetik ve sanatsal duyarlılığın eğitsel boyutunu kuramsallaştırır. Alma ve tepkide bulunma düzeylerinden başlayan bu gelişim süreci, estetik değerlere duyarlılık kazanma ve sanatı kişilik haline getirme aşamalarına kadar ilerler (Casey, 2024; Li, 2022). Müzik dinleme ve yorumlama etkinlikleri, öğrencilerin müzik eserlerinde ifade edilen duygu ve düşünceleri fark etmelerini ve estetik değerlere duyarlılık geliştirmelerini sağlar. Lev Vygotsky’nin sosyokültürel öğrenme kuramına göre, estetik gelişim sosyal bağlamda gerçekleşir (Glassman, 2001). Grup halinde yapılan müzik etkinlikleri ve ortak performanslar, öğrencilerin estetik anlayışlarını paylaşarak geliştirmelerine olanak tanır (Barrett & Bond, 2015). Türkiye’deki koro çalışmaları ve okul temelli müzik festivalleri, çocukların estetik paylaşım ve toplu sanat üretimi deneyimlerini artıran uygulamalar arasında yer almaktadır.

Estetik algı ve sanatsal duyarlılık, yalnızca müzik eğitiminin sanat boyutuna hizmet etmez. Aynı zamanda çocukların empati, duygusal öz-düzenleme ve sosyal iletişim becerilerini de destekler (Saarikallio, 2011; Váradi, 2022). Rabinowitch et al., (2012), uzun süreli müzik eğitiminin çocukların empati düzeylerini ve sosyal hassasiyetlerini artırdığını ortaya koymuştur. Bu bağlamda, müzik eğitimi, bireyin sanat yoluyla kendini ifade etmesine ve başkalarının estetik ifadelerini anlamasına zemin hazırlamaktadır. Brattico & Pearce (2013), müzik eğitiminin estetik algının nörolojik temelleri üzerindeki etkilerini incelemiş ve müziğin beyindeki estetik değerlendirme süreçlerini güçlendirdiğini saptamıştır. Bu bulgu, müzik eğitiminin yalnızca pedagojik bir etkinlik olmadığını; aynı zamanda estetik algının nöropsikolojik gelişimini de destekleyen bir süreç olduğunu göstermektedir. Okul öncesi ve ilköğretim düzeyindeki müzik eğitimi, estetik algı ve sanatsal duyarlılığın gelişiminde kritik bir rol üstlenmektedir. Kuramsal yaklaşımlar ve uygulamalı çalışmalar ışığında, müzik eğitiminin estetik gelişim süreçlerine olan etkisi; öğrencilerin sanata bakışını şekillendiren, kültürel farkındalıklarını artıran ve duygusal zekâlarını geliştiren bütüncül bir öğrenme deneyimi sunmaktadır.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada, okul öncesi ve ilköğretim düzeyinde müzik eğitiminin öğrenme süreçlerine etkileri; bilişsel, sosyal-duygusal, psikomotor ve estetik gelişim boyutları açısından ele alınmıştır. Çalışma kapsamında, davranışçı, bilişsel ve yapılandırmacı öğrenme kuramlarının müzik eğitimiyle ilişkisi kurularak, mevcut literatür ve uygulamalar değerlendirilmiştir.

Elde edilen bulgular, müzik eğitiminin çocukların çok yönlü gelişimini desteklediğini göstermektedir. Araştırmalar, özellikle müzik eğitiminin dikkat, bellek, problem çözme gibi bilişsel becerileri geliştirdiğini ortaya koymaktadır (Hallam, 2010; Moreno et al., 2011). Müzik eğitiminin çocukların nörolojik gelişimi ve bilişsel süreçlerine katkısı, Schlaug et al., (2005) tarafından nörolojik temellerle desteklenmiştir. Nörogörüntüleme çalışmaları, müzik eğitiminin sinirsel plastisiteyi artırarak işitsel işleme ve yürütücü işlevlerde gelişim sağladığını ortaya koymaktadır. Ayrıca Stekić (2024), hem aktif katılım (örneğin enstrüman çalma, şarkı söyleme) hem de pasif katılım (müzik dinleme) etkinliklerinin bilişsel gelişim üzerinde tamamlayıcı etkiler sunduğunu belirtmektedir. Bu bulgular, farklı öğrenme profillerine sahip çocuklar için kapsayıcı müzik eğitimi uygulamalarının önemini vurgulamaktadır. Türkiye’de yapılan çalışmalar da benzer şekilde, okul öncesi ve ilköğretim dönemindeki çocukların bilişsel gelişimine katkıda bulunan uygulamalara yer vermektedir (Modiri, 2010; Oğuz ve Erbil, 2017). Bu katkılar, öğrenme sürecinde çocukların kavram oluşturma, analitik düşünme ve yaratıcılık becerilerini geliştirmelerine olanak tanımaktadır.

Sosyal-duygusal gelişim alanında, müzik eğitiminin empati, öz düzenleme ve grup içinde iş birliği becerilerini geliştirdiği görülmektedir. Blasco-Magraner et al., (2021) ve

Rauduvaite & Yao (2023), bu çalışmanın bulgularını destekler nitelikte, müzik eğitiminin sosyal-duygusal gelişim üzerindeki olumlu etkilerini vurgulamışlardır. Ayrıca, Crnec et al., (2006), müzik eğitiminin akademik başarı üzerindeki etkilerinin bazı araştırmalarda abartılmış olabileceğini öne sürerek, metodolojik dikkat gerektiren bir alan olduğunu hatırlatmıştır. Uluslararası çalışmalarla benzer biçimde, Türkiye’de yürütülen araştırmalarda da müzik etkinliklerinin çocukların sosyal etkileşimlerini ve duygusal farkındalıklarını artırdığı vurgulanmaktadır (Kazımlı, 2024). Bu bulgular, müzik eğitiminin sadece bireysel gelişimi değil, aynı zamanda toplumsal ilişkileri de güçlendiren bir süreç olduğunu göstermektedir.

Psikomotor gelişim açısından, müzik eğitimi sürecinde yapılan ritim çalışmaları ve enstrüman eğitiminin çocukların motor becerilerini desteklediği bulgusuna ulaşılmıştır. Yapılan uygulamalı araştırmalar, özellikle el-göz koordinasyonu ve ince motor becerilerin gelişiminde müziğin etkili olduğunu göstermektedir (Oğuz ve Erbil, 2017). Bu bulgular, müzik eğitiminin psikomotor gelişimi desteklemenin yanı sıra, öğrenme süreçlerine dinamizm kazandırdığını ortaya koymaktadır.

Estetik algı ve sanatsal duyarlılık gelişiminde ise, müzik eğitiminin önemli bir araç olduğu görülmektedir. Türkiye’de yapılan araştırmalarda, müzik eğitiminin çocukların estetik anlayışlarını geliştirdiği ve sanatsal ifadelerle yönelik farkındalıklarını artırdığı saptanmıştır (Winner et al., 2013; Váradi, 2022). Bu durum, müzik eğitiminin yalnızca bilişsel ve motor beceriler üzerinde değil, aynı zamanda duysal ve sanatsal gelişim üzerinde de etkili olduğunu göstermektedir.

Türkiye’de müzik eğitimi üzerine yapılan çalışmaların son yıllarda sayıca ve kapsamca arttığı gözlemlenmektedir. Özellikle Orff-Schulwerk, Kodály ve Dalcroze yöntemlerine yönelik ilginin arttığı, bu yöntemlerin belirli okul ve kurumlarda uygulandığı anlaşılmaktadır (Aycan, 2018). Bununla birlikte, söz konusu yaklaşımların ülke genelinde yaygınlaşması ve öğretmen eğitim programlarına sistematik olarak dahil edilmesi konusunda gelişime açık alanlar bulunmaktadır.

Öğretmenlerin, davranışçı, bilişsel ve yapılandırmacı öğrenme yaklaşımlarına dayalı müzik eğitimi yöntemleri hakkında bilgi sahibi oldukları; ancak bu yöntemlerin sınıf içi uygulamalara etkin biçimde yansıtılmasında bazı güçlükler yaşadıkları ifade edilmektedir. Bu durum, öğretmen eğitiminde daha yapılandırılmış ve uygulamaya dönük programların gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Müfredat düzeyinde, müzik eğitiminin sosyal-duygusal, bilişsel ve estetik kazanımlara yönelik hedeflerinin açık biçimde tanımlanması ve değerlendirilmesi önem taşımaktadır. Uygulamalı araştırmalar, mevcut müfredatın bu açıdan desteklenmesi gerektiğini göstermektedir. Türkiye’de gerçekleştirilen çalışmalardan elde edilen veriler, müzik eğitiminin öğrenme süreçlerine olan katkısının güçlü olduğunu; ancak bu

katkıların sürdürülebilir olması için daha bütüncül yaklaşımlara ihtiyaç duyulduğunu ortaya koymaktadır.

Öneriler

- Müzik eğitim programlarının, öğrenme kuramları temelli olarak yeniden yapılandırılması ve kapsamlı içerik geliştirme çalışmaları yapılması,
- Müzik öğretmenlerinin kuramsal ve uygulamalı bilgi düzeylerini artırmaya yönelik hizmet içi eğitim programları düzenlenmesi,
- Orff, Kodály ve Dalcroze gibi müzik eğitim yaklaşımlarının, öğretmen eğitim programlarında daha sistematik biçimde yer almasının sağlanması,
- Müzik eğitiminin sosyal-duygusal ve estetik gelişimi destekleyen yönleri müfredata açık ve ölçülebilir kazanımlar olarak entegre edilmesi,
- Psikomotor becerileri geliştiren enstrüman ve ritim çalışmalarının, programlarda daha fazla yer bulması ve değerlendirme sistemlerinin bu boyutu kapsayacak şekilde geliştirilmesi,
- Müzik eğitimi politikalarının geliştirilmesi için ulusal düzeyde stratejik planlamalar yapılmalı, okul öncesi ve ilköğretim düzeyinde uygulamaların yaygınlaştırılmasının desteklenmesi,
- Gelecek araştırmaların, uzun dönemli ve deneysel yaklaşımlara odaklanarak müzik eğitiminin öğrenme süreçlerine etkilerini daha kapsamlı biçimde incelemesi teşvik edilmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- ALLIX, N. M. (2000). “The Theory of Multiple Intelligences: A Case of Missing Cognitive Matter”. *Australian Journal of Education*, 44(3): 272-288.
- APRILIA, C. (2024). “Cognitive Learning Theory: Skill Acquisition and Conditional Knowledge”. *Psikologiya Journal*.
- AYCAN, B. (2018). “Dalcroze, Orff Schulwerk ve Kodály Yöntemlerinin Müzik Eğitiminde Kullanımına İlişkin Bir İnceleme”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya.
- BABAKR, Z., MOHAMEDAMIN, P. & KAKAMAD, K. K. (2019). “Piaget’s Cognitive Developmental Theory: Critical Review”. *Education Quarterly Reviews*, 2(3): 517-524.
- BARRETT, M. S. & BOND, N. (2015). “Connecting Through Music: The Contribution of A Music Programme to Fostering Positive Youth Development”. *Research Studies in Music Education*, 37(1): 37-54.

- BLASCO-MAGRANER, J. S., BERNABÉ-VALERO, G., MARÍN-LÍEBANA, P., & MORET-TATAY, C. (2021). "Effects of the Educational Use of Music on 3- to 12 Year-Old Children's Emotional Development: A Systematic Review". *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(7): 3668.
- BOLAT, H. (2023). "Bilim ve Sanat Merkezleri Yaz Okulu Destekleme ve Geliştirme Dersi Düşünce Eğitimi Atölyesi Programında Yer Alan Öğrenme Çıktılarının Bloom Taksonomisine Göre İncelenmesi". *Açık Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 7(2): 93-112.
- BOLDUC, J., GOSSELIN, N., CHEVRETTE, T., & PERETZ, I. (2020). "The Impact of Music Training on Inhibition Control, Phonological Processing, and Motor Skills in Kindergarteners: A Randomized Control Trial". *Early Child Development and Care*, (191): 1886-1895.
- BRATTICO, E., & PEARCE, M. T. (2013). "The Neuroaesthetics of Music". *Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts*, 7(1): 48-61.
- CARROLL, D. (2018). "Children's Invented Notations: Extending Knowledge of Their Intuitive Musical Understandings Using a Vygotskian Social Constructivist View". *Psychology of Music*, (46): 521-539.
- CASEY, A. (2024). "Seeing Them Steadily and Seeing Them Whole". *Networked Learning Conference*, 14(1).
- CHEN, Y. (2023). "Interdisciplinary Research Overview of Secondary School Music Education". *Asian Journal of Education and Social Studies*, 49(4): 1229.
- CRNCEC, R., WILSON, S. J., & PRIOR, M. (2006). "The Cognitive and Academic Benefits of Music to Children: Facts and Fiction". *Educational Psychology*, 26(4): 579-594.
- ÇETİN, Z. ve ÇEVİKBAŞ, P. (2020). "Using Creative Dance for Expressing Emotions in Preschool Children". *Research in Dance Education*, (21): 328-337.
- DOĞANYIĞİT, S. VE AFACAN, Ş. (2020). "Müzik Dersi Öğretim Programı Kazanımlarının Yenilenen Bloom Taksonomisine Göre İncelenmesi". *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(3): 573-591.
- EREN, B., & GÜL, G. (2017). "The use of Orff-Based Music Activities for Educational and Therapeutic Purposes with Disadvantaged Group of Romani Children". *Educational Research Review*, (12): 1062-1073.
- EUN, B. (2010). "From Learning to Development: A Sociocultural Approach to Instruction". *Cambridge Journal of Education*, 40(4): 401-418.
- GHAZİ, S., KHAN, U., SHAHZADA, G., & ULLAH, K. (2014). "Formal Operational Stage of Piaget's Cognitive Development Theory: An Implication in Learning Mathematics". *Journal of Educational Research*, 17(2): 71-84.
- GLASSMAN, M. (2001). "Dewey and Vygotsky: Society, Experience, and Inquiry in Educational Practice". *Educational Researcher*, 30(4): 3-14.
- HALLAM, S. (2010). "The Power of Music: Its Impact on the Intellectual, Social and Personal Development of Children and Young People". *International Journal of Music Education*, 28(3): 269-289.
- HANNA-PLADDY, B., & MACKAY, A. (2011). "The Relation Between Instrumental Musical Activity and Cognitive Aging". *Neuropsychology*, 25(3): 378-386.
- HARGREAVES, D. J. & NORTH, A. C. (2023). *The Social Psychology of Music*. Oxford University Press.

- JAMES, C., ZUBER, S., DUPUIS-LOZERON, E., ABDILI, L., GERVAISE, D., & KLIEGEL, M. (2020). "Formal String Instrument Training in a Class Setting Enhances Cognitive and Sensorimotor Development of Primary School Children". *Frontiers in Neuroscience*.
- JASCHKE, A., HONING, H., & SCHERDER, E. (2018). "Longitudinal analysis of Music Education on Executive Functions in Primary School Children". *Frontiers in Neuroscience*, 12.
- KAYILI, G., & KUŞCU, Ö. (2020). "The Effects of Orff-Based Attention-Enhancing Music Education Programme on Impulsive Preschool Children's Cognitive Tempo". *Early Child Development and Care*, (190): 390-399.
- KAZIMLI, A. (2024). "Müzik Çalışmalarının Çocukların Sosyal Gelişimine Etkisi". *International Social Sciences Studies Journal* 10(9): 1522-1530.
- KIRSCHNER, P. A., & TOMASELLO, M. (2009). "Joint Music Making Promotes Prosocial Behavior in 4-year-old Children". *Evolution and Human Behavior*, 30(5): 322-329.
- KUPANA, N. (2015). "Social Emotional Learning and Music Education". *Sanat Eğitimi Dergisi*, 3(1): 75-88.
- LE, H., & NGUYEN, L. (2024). "Promoting L2 Learners' Critical Thinking Skills: The Role of Social Constructivism in Reading Class". *Frontiers in Education*.
- LEDER, H., GERGER, G., BRIEBER, D., & SCHWARZ, N. (2014). "What Makes an Art Expert? Emotion and Evaluation in Art Appreciation". *Cognition and Emotion*, 28(6): 1137-1147.
- LI, Y. (2022). "Music Aesthetic Teaching and Emotional Visualization under Emotional Teaching Theory and Deep Learning". *Frontiers in Psychology*, 13.
- LIAN, Z. (2020). "Research on Aesthetic Education in Instrumental Music Teaching". *Journal of Literature and Art Studies*, 10(5): 425-432.
- LIU, X., WANG, I., & WONG, K. (2024). "A Systematic Review of Experimental Research on the Effectiveness of the Suzuki Music Teaching Method in Instrumental Instruction". *Sage Open*.
- MCPHERSON, G., OSBORNE, M., EVANS, P., & MIKSZA, P. (2019). "Applying Self Regulated Learning Microanalysis to Study Musicians' Practice". *Psychology of Music*, (47): 18-32.
- MIREN PÉREZ-EIZAGUIRRE, E., VERGARA-MORAGUES, A., & PRIVADO, J. (2023). "Can the Professional Study of a Musical Instrument Be Associated with the Development of Cognitive Processes? A Meta-Analytic Study". *International Journal of Music Education*.
- MODİRİ, I. G. (2010). "Okul Öncesinde Müzik Aracılığı ile Yabancı Dil Öğretimi". *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(2): 505-516.
- MORENO, S., MARQUES, C., SANTOS, A., SANTOS, M., CASTRO, S. L., & BESSON, M. (2011). "Musical Training Influences Linguistic Abilities in 8-Year Old Children: More Evidence for Brain Plasticity". *Cerebral Cortex*, 19(3): 712-723.
- MUHJA, Z., & WIJAYA, M. (2024). "Application of Behaviorist Theory Based on the Learning Experience of Students in Boarding School Environments". *Al-Hayat: Journal of Islamic Education*.
- MULLENSIEFEN, D., GINGRAS, B., MUSIL, J., & STEWART, L. (2014). "The Musicality of Non-Musicians: An Index for Assessing Musical Sophistication in the General Population". *PLOS ONE*, 9(2).

- OĞUZ, T. & ERBİL KAYA, Ö. M. (2017). "An Investigation of Research on Music Education in Preschool Period". *Anadolu University Journal of Education Faculty*, 1(1): 1-13.
- OZBAY, Y., OOSTERWIJK, S., & STAMKOU, E. (2024). "Beyond Beauty: Does Visual Art Facilitate Social Cognitive Skills?". *PLOS ONE*, 19(3): e0308392.
- ÖZİSKENDER, G., ve GÜDEK, B. (2013). "Orff Yaklaşımı ile Yapılan Okul Öncesi Müzik Eğitiminin Öğrencilerin Sosyal Becerilerinin Gelişimine Etkileri". *Turkish Studies*, 213-232.
- PAKPAHAN, F. H., & SARAGIH, M. (2022). "Theory of Cognitive Development by Jean Piaget". *Journal of Applied Linguistics*, 2(2).
- RABINDRAN, & MADANAGOPAL, D. (2020). "Piaget's Theory and Stages of Cognitive Development-An Overview". *Scholars Journal of Applied Medical Sciences*, 8(9): 2152-2157.
- RABINOWITCH, T.C., CROSS, I., & BURNARD, P. (2012). "Long-Term Musical Group Interaction Has a Positive Influence on Empathy in Children". *Psychology of Music*, 41(4): 484-498.
- RAJAN, R., & AKER, M. (2020). "The Impact of an In-School Dance Program on at-Risk Preschoolers' Social-Emotional Development". *Journal of Dance Education*, (24): 1-8.
- RAUDUVAITE, A., & YAO, Z. (2023). "The Role of Emotions in Music Education: Theoretical Insights. *Society. Integration. Education. Proceedings of the International Scientific Conference*.
- RICKARD, N. S., APPELMAN, P., JAMES, R., MURPHY, F., GILL, A., & BAMBRICK, C. (2012). "Orchestrating Life Skills: The Effect of Increased School Based Music Classes on Children's Social Competence and Self-Esteem". *International Journal of Music Education*, 31(3): 292-309.
- ROSE, D., BARTOLI, J., & HEATON, P. (2019). "Measuring the Impact of Musical Learning on Cognitive, Behavioural and Socio-Emotional Wellbeing Development in Children". *Psychology of Music*, 47, 284-303.
- SAARIKALLIO, S. (2011). "Music as Emotional Self-Regulation Throughout Adulthood". *Psychology of Music*, 39(3): 307-327.
- SCHELLENBERG, E. G. (2006). "Long-Term Positive Associations Between Music Lessons and IQ". *Journal of Educational Psychology*, 98(2): 457-468.
- SCHELLENBERG, E. G., & Weiss, M. W. (2013). "Music and Cognitive Abilities". In D. Deutsch (Ed.), *The Psychology of Music* (3rd ed., pp. 499-550). Academic Press.
- SCHLAUG, G., NORTON, A., OVERY, K., & WINNER, E. (2005). "Effects of Music Training on the Child's Brain and Cognitive Development". *Annals of the New York Academy of Sciences*, 1060(1): 219-230.
- SKOV, M., & NADAL, M. (2020). "A farewell to Art: Aesthetics as a Topic in Psychology and Neuroscience". *Perspectives on Psychological Science*, 15(3): 630-642.
- SOYKUNT, N., COBAN, S., & ÖZTUĞ, E. (2023). "The Effect of Music Classes Conducted in Northern Cypriot Schools with the Kodály Approach on the Musical Development of Students: A Pilot Study". *Empirical Studies of the Arts*.
- STEKIĆ, K. (2024). "The Role of Active and passive music engagement in Cognitive Development: A Systematic Review". *International Journal of Music Education*.
- STERNBERG, R. (2020). "Toward a Theory of Musical Intelligence". *Psychology of Music*, 49(6): 1775-1785.

- SWAMINATHAN, S., & SCHELLENBERG, E. G. (2018). “Musical Competence is Predicted by Music Training, Cognitive Abilities, and Personality”. *Scientific Reports*, 8, 9223.
- TOULSON, R., & HEPWORTH-SAWYER, R. (2018). “Connected Learning Journeys in Music Production Education”. *Journal of Music, Technology & Education*, 11(3): 269-282.
- ULUM, M., & FAUZI, A. (2023). “Behaviorism Theory and Its Implications for Learning”. *Journal of Insan Mulia Education*.
- ULYA, V. (2023). “Implications of Behavioristic Learning Theory in Primary School Level Student Learning”. *Journal of Islamic Elementary Education*.
- VÁRADI, K. (2022). “A Review of the Literature on the Relationship of Music Education to the Development of Socio-Emotional Learning Skills in Children”. *International Journal of Music Education*, 40(2): 315-330.
- WELCH, G. F., HIMONIDES, E., SAUNDERS, J., PAPAGEORGI, I., & SARAZIN, M. (2014). “Singing and Social Inclusion”. *Frontiers in Psychology*, 5.
- WINNER, E., GOLDSTEIN, T. R., & VINCENT-LANCRIN, S. (2013). *Art for Art’s Sake? The Impact of Arts Education*. OECD Publishing.
- YAO, H. (2024). “Using Jerome Bruner’s Cognitive Theory in Vocal Teaching at University”. *Научное мнение*.
- ZACHOPOULOU, E., TSAPAKIDOU, A., & DERRI, V. (2004). “The Effects of a Developmentally Appropriate Music and Movement Program on Moto Performance”. *Early Childhood Research Quarterly*, 19, 631-642.